ТИЖНЕВИК-REVUE HEBDOMADAIRE UKRAINIENNE-TRIDENT

Число 58, рік видання II. 19 грудня 1926 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 19 грудня 1926 року.

Недавно вийшло в Парижі перше число «Прометея», місячника французькою мовою, що його присвячено «обороні прав народів Кавказу та України».

На свойому місці ми дамо оцінку новому орґанові, одмітивши позитивні та неґативні його сторони, а тут хочемо навести де-кільки думок, які викликає саме його появлення.

Ми звичайно не покладаємо особливих надій, що голос «Прометея» озветься широкою луною, привертаючи увагу світу до становища поневолених народів та їхньої боротьби за визволення.

Значіння його — більше чи менше — залежатиме від причин внутрішніх, — оскільки він одбиватиме дійсний стан річей на Кавказі та на Україні та виявлятиме перед Европою всі ті шляхи, якими йдуть ці країни до своєї державности, та зовнішніх, — наскільки загальна світова кон'юнктура сприятиме тим змаганням.

В кожнім разі тим, хто хоче ознайомитися з справами сходу Европи і хто через червоний морок, що огортає його сьогодня, здолає провидіти вже ясніші перспективи завтрашнього дня, тим «Прометей» повинен дати все потрібне. Безперечно, що до підготовання громадської опінії, привернення співчуття та уваги, утворення сприятливої для визвольних заходів моральної атмосфери, орґан з такими завданнями, коли його буде добре редаґовано і виходитиме він довший час, може зробити чимало.

Та яка б не була роля цих факторів в справі визволення, яке б значіння не мало утворення нової спільної трибуни перед широким світом, як би щасливо «Прометей» не виконав своє завдання, ми, повторюємо, далекі від того, щоб переоцінювати чи перебільшувати і сам факт народження нового журналу, і ті можливості, які перед ним одкриваються. Пам'ятаємо ми добре, що в боротьбі за визволення рішає не слово, а меч. Свідомість своєї мети і спільности інтересів, орґанізованність і збройна сила — на них надія і України, і Кавказу.

Спільна сумна доля, спільний ворог, спільна постійна загроза з півночи і боротьба з нею завжди вимагали і вимагають порозуміння, міцної координації заходів та зусиль правительств республік, що їх території окуповані Москвою.

Спільність інтересів економичних і політичних, України та Кавказу, роблять ще нагальнішим і потрібнішим це порозуміння.

«Хто торкається України, — пише Жан Мартен, голова інтернаціонального Комітету для Ґрузії, — торкається Кавказу Північного; хто торкається Кавказу Північного, — торкається Азербайджану; хто торкається Азербайджану, — торкається Ґрузії; хто торкається Ґрузії, — торкається Вірменії. Була завжди, volens — nolens, солідарність фактична поміж сусідніми країнами, що їм загрожують певні великі цього світу. І коли сьогодня солідарність моральна додається до цієї фактичної солідарности, то пізніше, в день спільного визволення, солідарність економична і політична зможе доповнити цю низку звязків, які об'єднали п'ять пригнічених націй».*)

Справді всі ми можемо в глибокій певності повторити разом з автором вищенаведених рядків старий женевський девиз: «Qui touche l'un touche l'autre».

Отже з цього погляду вже в самому факті появлення нового журналу бачимо ми маніфестацію цієї солідарности і координації.

Слід тільки побажати, щоб вони — ця солідарність та координація — де-далі то зміцнялися і за цим першим реальним кроком не забарилися инші в тому ж напрямку.

---

*) «Prométhée», № 1, ст. 9.

НОВА ПАЛЕСТИНА.

Останніми часами слово «українізація» не сходить із сторінок української еміґраційної преси як в Европі, так і в Америці. «Українізаційний» рух на всі лади трактується. Одні ґазети ставляться до нього здержливо, другі прихильно. Большевицька ж українська преса аж захлинається та кричить про нього трохи чи не в кождім числі своїх урядових простирадел.

Не входючи в критику цього «українізаційного» руху, як і самого терміну «українізації» — мало відповідного своєму прямому значінню (очевидно, його творці мали на указі розмосковлення українського народу, бо ж українців не можна українізувати, як не можна чехізувати чехів) можемо лише констатувати справді чималий шум, що знявся в нашій пресі навколо цієї справи. Він, на великий жаль, якось глушить ті рідкі голоси, що иноді обзиваються у українській еміґрантській пресі про жидівський рух на Вкраїні взагалі, а зокрема про жидівський колонізаційний рух на півдні України. На нашу думку, цього не сміє бути. Українська преса на еміґрації, якій замкнути уста большевицькі руки закороткі, мусить уважніше поставитись і як найчастіше освітлювати цю справу і ті наслідки, які вона може принести, коли прийде до відбудови української державности.

Коли поглянути на територію, де тепер осідають жиди, то мимоволі пригадується старі часи, — часи цариці Катерини II. Це ж земля Війська Запоріжського, полита його кров'ю та рясно вкрита кістками волелюбивих запорожців. Катерина II добре розуміла значіння для російської держави Чорного моря, коли зруйнувавши запоріжську Січ, почала заселювати запоріжські степи німцями, болгарами, сербами, москалями і т. д. Їй ходило про усунення українського живла, яке, як відомо, в кінці існування запоріжської Січи, далеко поширилось не тільки на схід чи захід, але і на південь від свого центрального осередку.

Однак заміри Катерини II не здійснилися. На протязі менше як 150 років українське населення залило собою не тільки південь України, але й Крим, котрий тепер є в значній мірі українським. Правда, кількість чужоземних колоній збільшилася (зникла лише сербська, від якої як пам'ятка лишився слов'яносербський повіт), але всі вони були більшими чи меншими острівцями серед українського моря. Та що не вдалося Катерині II, те хотять зробити большевики, в роботі яких жиди, як відомо, грають одну з головних ролей.

Минуло вже більше двох років, коли в пресі з'явилися перші звістки про переселення жидів на вільні землі совітського союзу. Розуміється, що в самій справі переселення жидів на вільні землі великої, хоч і бувшої Росії, нічого недоброго не має. Коли жиди не можуть займатися тим, чим займалися до большевицької революції, то чого не поробити з них і хліборобів.

При зростаючім безземеллі на Україні, коли тисячі, а то й десятки

тисяч українських селянських родин чи не що року переселялись на Сибір, до Туркестану, в приволжські та заволжські ґубернії, здавалося, що і жидівська колонізація знайде своє приміщення на вільних просторах того ж Туркестану чи хоч би й Сибіру. Але замісць цього жиди почали творити свої колонії на Україні і то тоді, коли українців й далі примушує брак землі залишати свою батьківщину. Більше того, жиди почали творити свої колонії за допомогою большевиків і жидів з цілого світу лише в певній частині України, а саме на Херсонщині, Катеринославщині, Таврії, Кримщині і т. д.

Коли подивитися на цю територію з народописного боку, то ця частина української землі є найбільше мозаїчна. Більшими чи меншими ґрупами тут живуть німці, ґреки, болгари, татари, караїми, молдаване, москалі, чехи, поляки, жиди. Українське населення тут сильно зменшилося під час останнього голоду, що доказує Герасимович в своїй дуже цікавій книзі «Голод на Україні», виданій берлінським видавництвом «Українське Слово».

Коли взяти під увагу ще й те, що і без колонізації майже по всіх містах та містечках на більшості згаданої території було повно жидів, то зрозуміло буде, чому жиди вибрали місцем своєї колонізації як раз південь України.

Кождому відомо, як швидко множиться жидівське населення, та тепер його зріст надзвичайно почне зростати, бо ж воно збільшується переселенням все нових тисяч жидівських родин з цілої України і чи тільки з України.

Чи всі українці розуміють все величезне значіння того, що починає творитися на півдні України, ми не знаємо, однак можемо з певністю сказати, що це знають жиди не тільки ті, що сидять в Кремлі чи в харківськім теперішнім «українськім» уряді, але й жиди з цілого світу, починаючи від жидівських пролетарів і кінчаючи жидівськими капіталістами. Більше того, навіть сіоністи, котрі спочатку були проти колонізації півдня України, — почасти з тих причин, що гроші, які раніше йшли на Палестину, починають плисти на Україну, — тепер починають співчувати тому, що з таким завзяттям починає підпирати цілий жидівський світ.

Вся робота провадиться орґанізовано так, як, лише можуть провадити її жиди. Як на Україні так і по инших країнах є або спеціяльні орґанізації, або орґанізації, котрі віддали себе до послуг дорогій для жидівського народу справі.

На Вкраїні працює т. зв. ОЗЕТ (Общество Землеустройства Евреев Трудящихся). Як видно й назва ще не «українізована». Має воно філії по всій Україні.

«Київська орґанізація цього товариства, що існує тільки рік з малим, охопила своєю роботою робітничу масу м. Київа, має понад 40 осередків на підприємствах і число членів де-яких з них досягає 100 і більше. Вона охопила чималу масу кустаря, осіб вільних професій і частину неорґанізованої людности, утворила 9 районних відділів, що активно працюють, притягла громадським шляхом кошти, щоб

придбати тракторний загін в складі 10 тракторів, сприяла комплектуванню орґанізації 250 родин, що виїхали з Київа та з округи, дала їм частину живого реманенту то-що» («Прол. Пр.» ч. 256).

Крім цього товариства на Україні ще одна є орґанізація, що має назву: Всеукраїнський Комітет Сприяння Земельному Влаштуванню Евреїв. На жаль з його діяльністю не пощастило познайомитися, відомо лише, що в осени цього року він ухвалив, як пише «Прол. ґазета» ч. 264, «план єврейського переселення на українських земельних фондах — виконати в 1927 р. на 100 відсотків. Весіння ґрупа комплектування пересельських товариств переводитиметься між 15-м листопаду та 1-м січня».

В цій замітці цікавим є те, що для жидів ще вистачає українських земельних фондів, для українських селян вони вже давно вичерпані так, що доволиться хоч не хоч мандрувати на Сибір. Та колиб й забракло, то треба думати, що їх десь знайдуть.

Треба думати, що поки існуватимуть на Україні большевики, то жидівський переселенський земельний фонд не скоро буде вичерпаний. А коли його в призначених для колонізації місцевостях забракне, то земельний фонд збільшать. От свіжа вістка підтверджує ці слова. «Нар. Ком. Зем. Справ збільшує еврейський пересельський земельний фонд до 5.700 десятин у Маріупольській та Запоріжській окрузі». («Прол. Пр.» ч. 255). Очевидно раніше наміченого було вже замало.

Колонізуючи південь України жидами, большевики разом з цим роблять все можливе, аби і з культурного боку прийти їм з допомогою. Отже ведеться широка культурна і загально освітня робота. Вже до тепер відкрито кілька сот жидівських шкіл, сім жидівських технікумів, які готують жидівських педаґоґів-фахівців. В колонії «Фрайланд» коло Інгульця засновано спеціяльну сільсько-господарську школу; відкриваються сільсько-господарські товариства, видаються числені жидівські ґазети та журнали. При Українській Академії Наук відкрита катедра жидівської культури. Одним словом, робота кипить.

Розуміється, як вже раніше було згадано, що жидівство з цілого світу, а особливо з Америки не тільки до неї приглядається, але й всебічно, головно матеріяльно їй підпомагає. Числені делеґації американських жидів одвідують жидівські колонії, що би на власні очі переконатися у великому жидівському колонізаційному рухові. Певно Палестина не бачить тепер стільки жидівських делеґацій, як їх бачить південь України, та й не диво, бо вже були випадки, що й з Палестини виїздили жиди на Україну. Правда, як свого часу, писалося в харківських «Вістях», вони тікали від жидівсько-анґлійської буржуазії та це сути самої справи не міняє.

Як реаґує Америка на колонізаційний жидівський рух, послухаємо самих жидів. Ґенеральний секретарь жидівської американської орґанізації «Ікор», що має 75 філій, Ватенберґ заявив:

«У Н'ю-Йоркському комітеті є представники найбільших еврейських професійних орґанізацій, як спілка жіночих кравців (40.000)

членів) то-що. «Ікор» сам є членом таких орґанізацій: акційного товариства з капіталом у 1 міліон карб. (!?, певно долярів), де налічують 7 тисяч акціонерів і вільного товариства, що влаштовує базари, лекції, концерти на користь справи.

Останнього часу орґанізували тракторну кампанію. До цього часу переслали до ОЗЕТ'у 20 тракторів і понад 40.000 дол. готівкою. Ріжні орґанізації «Ікор'а» зобов'язалися дати трактора кажному жидівському селу в СССР (читай на Україні).

Єврейська інтеліґенція ставиться тепер прихильно до землевпорядкування євреїв в СССР навіть деякі з сіоністів примушені визнати одверто користь сієї справи». («Прол. Пр.» ч. 249).

Ще б пак не визнати, коли на протязі якихось двох років вже посідають великі території української землі, певно більші ніж сама жидівська Палестина.

Представник другої делеґації жидівських американських робітників Левін, об'їхавши із своїми товаришами жидівські колонії на Херсонщині та Криворіжжі, сказав співробітникові Ратау, «що в Радянському союзі (причому тут радянський союз, коли він побував лише в Херсонщині та Криворіжжі?) зроблено багато для колонізації євреїв. Ні в Палестині (підкреслення наше), ні в Арґентині нема таких успіхів, що їх має Радянський Союз в царині переведення євреїв на хліборобство. Американська єврейська громадськість надалі ще збільшить допомогу євреям-колоністам в Радянськім Союзі» (підкреслення наше). («Прол. Пр.» ч. 255).

Недавно в Симферополі відбувся 1-ий Всекримський з'їзд ОЗЕТ'у, який, як пише все та ж «Прол. Пр.» ч. 247, має великий успіх.

«З'їхались представники майже від всіх кутків Крима (значить вже майже нема таких кутків в Криму, де не було б більших чи менших жидівських ґруп?). Заля селянського будинку була переповнена представниками робітничих та громадських орґанізацій. Багато людей залишилося на вулиці...

З цифрами в руках тов. Ларин показав зріст землеупорядкування єврейських колоністів по всіх республіках Союзу. У Латвії, Анґлії, Америці і навіть у Палестині ростуть орґанізації допомоги нашому землеупорядкуванню. Американська пролетарська орґанізація «ІКОР» має зараз великий авторитет... Навіть жовтий меншевицький американсько-жидівський «Форвертс», що цькує Радсоюз, повинен був визнати успіх єврейського землеупорядкування і трохи допомогти йому».

Цими днями у Парижі вийшов альбом художніх малюнків з життя жидів-хліборобів на Херсонщині та в Криму. Малюнки зробив маляр І. Рибак, що спеціяльно їздив для цього торік на Україну. Ціна альбому 10 дол. Альбом має цікаву назву: «На єврейських полях на Україні». Для чого його видано, говорити не приходиться, — думаємо, що всім і без того ясно.

До всього сказаного треба ще додати, що не тільки на півдні України, але і в инших її частинах одкривають судові жидівські

камери, жидівські районні міліції. Та особлива увага звернена на Одесу. Тут і судовий і адміністративний апарат пристосовується до жидівської мови. Комісія, яка виділена міліційними робітниками ухвалила вісім дільниць Одеси перевести на жидівську мову. Для тих міліційних робітників, котрі не знають жидівської мови, одкриваються трьохмісяшні курси. При жидівських судових камерах буде заведений перекладчик (і за це спасибі) («Прол. Пр.» ч. 254).

Отаке то діється на півдні бідної України, і то саме на тих місцях, де було пролито стільки української крови. Ще 8-10 років тому певно найбільший жидівський мрійник не міг і мріяти про те, що за короткий час тут сталося. Чи приведе все це до спокійного розвязання все більше не українськими руками завязуваного вузла нормальних взаємовідносин між українським і жидівським народом, — ми сумніваємося. Яким способом закінчиться ця ганебна спроба совітів, зараз не можна сказати, але певні ми, що з часом вона буде зліквідована.

Все те, що робиться на півдні України, набірає з кожним днем більшого значіння і більшої сили для всього жидівського народу. Той національний жидівський дім в далекій Палестині відходить на задній план, та й дивуватися тому нема чого, бо тепер на берегах Чорного моря, на українській землі, росте нова Палестина, більша за стару і по території, і по кількості жидівського населення.

В. Бур.

НЕРВИ НЕ ВИТРИМУЮТЬ.

Не встиг Гуревич, що в Празі розрубав Гордієв вузол національного питання, накласти на себе лавровий вінець, як там же виступив Мякотин і виступом своїм направляв «помилки» Гуревича. Не встигли заспокоїтися після виступу Мякотина нерви російської еміґрації, як нове заспокоєння для них, — новий виступ С. Н. Прокоповича по національному питанню. Виглядає це справді так, ніби це питання — по суті всіх докладів питання українське — не дає спокійно спати й дихати бідним росіянам.

Як подають російські ґазети, 30 листопаду С. Н. Прокопович виступив в Празі з докладом на тему: «Економичні основи національного питання». Доклад було розбито на дві частини: в першій докладчик вивів кільки загальних теорій що-до звязку між економичним і національним розвитком, а в другій — торкнувся розрішення національної проблеми на території б. російської імперії.

В першій частині докладчик довів пряму залежність між проґресом та поширенням мови, а так само між розвитком мови і промисловим зростом даної країни. По словах докладчика — економичний момент в національнім відродженні грає цілком визначену ролю, а тому можна встановити такий закон: чим більший в даній країні відсоток осіб, що захоплені процесом індустріялізації, тим вище ступінь

національного розвитку. А тому із зростом економичного розвитку в його капіталістичнім вигляді етноґрафичні національності уступають місце політичним націям. Процес утворення сучасної нації базується не на примусі, а на економичнім інтересі. А державна мова, так як і залізниці, є засобом звязку.

Не можемо вступати в полеміку відносно висловлених положень докладчика, вони по суті правдиві і з них можна витягти плюси і для України, хоч їх наводив докладчик для поборення української «сепаратистичної» ідеї, виходячи з принципу російської великодержавности і беручи за основу такий державний орґанізм, як «єдина і неділима». Скажемо тільки що, беручи в основу наведені докладчиком теоретичні передпосилки, ми з успіхом можемо говорити зараз про «русскій вопрос на Україні» в сучасній кон'юнктурі національностей, що перейшли на положення меншостей.

Значно цікавіша друга частина, а якій докладчик хоче прикласти наведені положення до розрішення національного питання, а в тому числі і українського.

Положення національного питання в сучасній Росії (а не СССР!?), докладчик вважає «отчаянним». Чому? Очевидно тому, що большевики допускають таке «безобразіє», як українізацію, творення нац. республік і т. д. І докладчик береться доводити, що існує «безобразіє», бо те, що зараз одбувається на теренах бувшої Росії, протирічить всім даним, які напр. дає перепис населення в... 1897 р. — себ-то майже 30 років тому назад. Що й казати, те, що за ці 30 років одбулися такі процеси на теренах колишньої Росії, що на віки змінили не тільки економичні, політичні, але й культурні відносини, на такого міродайного діяча, як С. Н. Прокопович, це очевидно не впливає і нічого його розумові чи серцеві не говорить, — хоч підстава до арґументу тхне трухлявиною та цвіллю.

Але добре, що ж виходить з даних перепису хоч би й 1897 року. Докладчик бере дані ці і пропонує прослідкувати їх положення в місті і в промисловості. З ґрупи «русскіє» в городах живе майже 16 відсотків, торгівлею займається 3 відсотки, в промисловості — 11,5 відсотків. Для українців відповідні відсоткові відношення такі: — 5,6; 1 і 4,9. Для білорусів — 2,9; 0,3 і 2. Для жидів — 45,8; 35,9 і 32. Для татарів — 41; 4 і 4,5. Для ґрузинів — 12; 3 і 5, для вірменів — 23; 7,5 і 10. Отже по цій таблиці виходить що на найбільшій промисловій височині стоять великороси, жиди і вірмени, на другому місці — татари та ґрузини, а на третьому — українці й білоруси. Варто тільки подякувати докладчикові і нагадати, що по тому же переписові Україна у відсотковому відношенні що-до людей з вищою та середньою освітою зайняла одно з перших місць. Але цей арґумент не є вигідним С. Н. Прокоповичеві, отже він його «забув».

Торкаючися, напр., того твердження, що українці вважають Донецький басейн українським, докладчик заявляє, що українці-робітники складають там незначний відсоток, а великоросійських робітників нараховується більше як 600.000. Ця думка докладчика не одпо-

відає дійсності, бо політика большевиків у Донбасі протирічить поглядові докладчика; вони, бачучи переважаючу більшість українського населення в Донбасі нарочито хочуть його зденаціоналізувати, насилаючи туди в більшості кацапів, щоби зменшити кількість українців що найбільше до 50 відсотків і щоби таким чином доводити, що Донбас не є українським. Про це питання вже в українській пресі говорилося і воно досить освітлене. Шкода, що С. Н. Прокопович з огляду на його невигідність для себе його знову «забув».

Базуючися на даних, яким вже, слава Богу, йде 30-тий рік, докладчик доводить, що українського пролетаріяту не існує зовсім, але не вказує того, що Україна — є краєм хліборобським, а по-друге не говорить про те, що на Україні пролетаріят був чужий в силу незалежних від України, а скорше від політики російського уряду, причин, і зовсім замовчує той факт, що зараз на Україні відбуваються дуже серьозні процеси індустріялізації, які мають наслідком значний і помітний перехід українського населення з села до міста, себ-то переливання селянської верстви в робітничу. А того, що робиться сьогодня, забувати не годиться.

Знищивши таким чином всі можливості українського населення до ведення самостійної промисловости, докладчик переходить до другої своєї тези, — до ролі мови в промисловості. На його думку рішаюче значіння буде мати російська мова, як могутнє знаряддя промислового зближення, як мова звязку. Без «обще-русскаво язика» конкуренція з Европою (чия?) просто немислима. А тому, що згідно з наведеними докладчиком даними, великоросійська промисловість пійшла далеко вперед, то значить повинна бути не тільки перевага великоросійської промисловости, але і великоросійської мови, як державної, що служитиме знаряддям звязку, так само, як і звичайні залізниці.

Розбіраючи сучасний стан на теренах бувшої Росії, докладчик «по статейно» спинявся над окремими ґрупами, що творять навіть зараз незалежні орґанізми. Дісталося Польщі за те, що вона пригнічує росіян (очевидно С. Н. Прокопович вважає населення Волині та Галичини теж «русскім»). Дісталося Ґрузії, яка в період своєї незалежности теж «воздвіґла ґоненія» проти росіян. А що до України, то докладчик рішає в простіший спосіб, ніж то рішав Гуревич чи Мякотин. Н. С. Прокопович заявляє просто, що українізація є річчю безплідною, одмічає значіння великих просторів в Россії, куди можуть розміститися надлишки українського населення, і кінчає згадкою про одну книжку, яка вийшла в Німеччині, під заголовком «Німеччина і Україна», в якій одверто говориться про значіння українського ринку для Німеччини та проводиться формула: «Будучність Німеччини на Україні».

Що-до українізації, то цілком слушно зазначив докладчик, що це «перманентне явище» безплідне; але для кого? Ясно — для чужинців, і в першу чергу — для росіян, про що свідчить большевицька преса, але для українців — воно буде плідним. Що-ж до пропозиції виїзжати у великі простори Росії, коли на Україні не вистачає землі,

та коли надлишки населення не можуть йти до міста — себ-то в індустрію, завдяки конкуренції пануючої нації на боці якої була досі перевага в осв'ті, то такі пропозиції є для нас річчю знайомою здавна.

Що-ж до книжки, яка говорить про Україну, як про ринок для Німеччини, то не варто було цей арґумент наводити, бо коли Росія зараз звелася просто на ніщо, завдяки большевицький господарчій політиці, то зрозуміло, що очі Німеччини направляться туди, де економичні взаємини можуть бути здоровшими і принесуть якусь користь, бо ж — як казав сам докладчик — економичні закони невмолимі. І наведений докладчиком арґумент говорить за Україну, а не проти неї, і говорить проти Росії, а не за неї.

Не міг втриматися докладчик і від персонального моменту. Він гадав, що може арґументи такого порядку матимуть силу. Він сказав, що його батько — українець, сам же докладчик жив на Білорусі і рахував себе росіянином, вважаючи, що великороси, малороси і білоруси — це три гилки єдиного російського народу. Звичайно ріжні сини од батьків бувають, але дивно було б, коли б син француза, що родився в Альзасі після 1871 року, вважав себе німцем. Але це справа инша. Страшенно вражає докладчика, що його приятелі, які себе називали українцями та білорусами, йому говорили, що він москаль, кацап, що він їх пригнічує, що вони хочуть визволитись і утворити власні держави. Правда докладчик, із тяжким зітханням заявляє, що «насільно міл не будеш». Коли ж більшість з них справді бажає «отдєліться», то хай, мовляв, влаштовує «чесний» плебісціт і творить свої держави. «Краще невелика хирурґична операція зараз, ніж постійна недуга в майбутньому», — каже докладчик. Але хай же мають тільки на увазі, всі наведені вище економичні основи сучасної національної держави, та хай не нарікають, коли росіяне, обезсилені війною та революцією, займуться тільки питаннями свойого промислового розвитку і дадуть можливість цим національностям самим нормувати свої відносини і в середині, і з сусідами».

Боже, Боже! Як тяжко зрозуміти Н. С. Прокоповичеві, що ця «невелика хирурґична операція» вже зроблена, і що нам тільки й треба, щоби росіяне зайнялися тільки питаннями свойого промислового розвитку, а не втручалися у внутрішні стосунки України та в її відносини з сусідами. А то Донбас — «русскій», — Новоросія — не Україна, Кубань — не Україна і т. д. і т. д.

Загалом весь доклад побудований якось занадто хистко, арґументи занадто натягнені, для доказів їх треба було-б діставати матеріял, свіжий, живий і актуальний, а йому вже слава Богу аж 30 років...

Пригадується частушка російська, яка появилася в часи революції, що характеризує цю «невелику хирурґичну операцію»:

«Била, била Росія, велікая держава,
Враґі єя боялись, била єй честь і слава.
Била, била Росія, но вот она распалась,
І от Росії только... лішь яблочко осталось».

Отже С. Н. Прокопович не бачить, що «лішь яблочко осталось», та й це «яблочко» — не першої свіжости.

Виступали опонентами і українці, і ґрузини, і самі росіяне (Чернов). Але дивно робиться, чому українці ходять на такі диспути? Що українці цим хотять довести? Невже думають справді переконати росіян в тому, що мирно можна рішити відносини України і Росії? На нашу думку, ходити до росіян, диспутувати з ними і щось доводити їм, — абсолютно даремна річ. Хіба не досить зрозуміло висловлюється відносно цього наш землячок Александр Яблоновський, що «подвизається» на шпальтах «Возрожденія», — а росіян-же він добре знає; він же ясно пише в ч. 519 з приводу докладу ще Гуревича, який «роздарив» Росію всім «інородцям»: «Дозвольте спитати: — Яким же ідіотом, яким віслюком мусить бути російський народ, щоби без війни, без баґнетів та гармат, згодитися на таке варварство?». А з приводу докладу Мякотина той же А. Яблоновський в ч. 535 написав таке: «З самостійниками, що мріють розтягти «малоросійські» шаровари від Карпат аж до Кавказу, треба говорити просто і «без обіняков»: — Хочете взяти від Росії Чорне море — беріть. Але це можливо тільки шляхом завойювання. Треба подолати і «растерєть в порошок» всю Росію, треба знищити її армію і стати коліном на груди всього народу російського, щоби звести на ніщо всі вікові кріваві напруження Росії в її боротьбі за моря. — Адже ж ви, самостійники, думаєте не тільки про моря, вам дуже до вподоби і Новороссія, і Крим, і Кубань...»

Так і написано: «без війни, без баґнетів та гармат» Росія не погодиться на відірвання України від неї. То що-ж тут поможуть диспути? Коли нам доведеться одстоювати своє Чорне море війною, баґнетами й гарматами, то так і будемо одбивати; коли для того треба «стати на груди», то нічого не поробиш, треба стати, хоч тим може і «зведуться на ніщо всі вікові кріваві напруження Росії в її боротьбі за моря». A la guerre comme a la guerre!

Але чи ж потрібні тоді всякі диспути?

В. Романа.

„Український" пролетаріят показує справжнє обличчя.

Коли й припустити, що існує самостійна большевицька Україна та що всі балачки про її окупацію є витвір буйної фантазії «української буржуазії», все ж ніхто не заперечить факту провідної ролі, що відограє пролетаріят в теперішнім житті українського народу. Особливо треба це сказати про міський пролетаріят, на який спочатку спіралися московсько-жидівські большевицькі опікуни, а пізніше їхні ставленники, окремі українці з породи «самоотверженних», у яких вся відданість справі української державности мірялась більшим чи меншим шматком гнилої ковбаси, та яких, зрештою, нашій батьківщині ніколи не бракувало.

Однак вже на початку большевицького панування т. зв. українського уряду кожному кидалося у вічі не зовсім нормальне явище. В той час, як широкі селянські маси були вороже настроєні проти харківської експозітури московського уряду й його політики, що показали хоч би пізніші масові повстання, — мійський пролетаріят, в своїй масі, всемірно підпирав московських ставленників і морально, і матеріяльно.

Таким чином на Вкраїні повстало два ворожих табори, що взаємно себе ненавиділи. Менший, але ліпше орґанізований, мійський пролетаріят в своїй масі ворожий не тільки з соціяльного, але здебільшого й з національного боку до настроїв українських широких селянських мас; і більший, неорґанізований, табор українського селянства. Це ненормальне явище кидалося кождому в вічі; не могли його не зауважити і самі большевики, бодай ті, що були українського походження. Бо ж мійський переважно московсько-жидівський пролетаріят, що дав головні кадри для комуністичної партії большевиків України, — зостався чужими колоніями серед українського селянського моря.

Щоби цього позбутися, і тим вирвати козирі з рук своїх ворогів, починається т. зв. українізаторська політика. Українізуються комуністична партія, всякі мійські уряди, бюро, професійні спілки, видаються українські ґазети і т. д.

Ця українізаторська політика, яку большевики вже кілька років провадять, найкраще показує велике значіння, яке може мати з'українізований московсько-жидівський пролетаріят для прищіплення ідей інтернаціоналу українським селянським консервативним масам. Зрештою, і самі большевики про це одверто кажуть. Про вихід нової української робітничої ґазети «Пролетар» пише «Прол. Пр.» (ч. 271) дослівно таке:

«Українізація пролетаріяту — це рішуче завдання, яке поставила собі партія...

«Нова масова робітнича ґазета ще багато важитиме тим, що в о н а з б л и з и т ь н а ш е р о б і т н и ц т в о з у к р а ї н с ь к и м с е л я н с т в о м (розтріл наш. *В. С.*). Адже мовний розрив між робітництвом і селянством є велика загроза, тим часом ми маємо ще таке явище, коли чимала частина робітництва не впливає на селянство через їх мову, власне українську».

В другому місці таж ґазета пише:

«Через масову робітничу ґазету широкі маси робітничі як найшвидче з'єднаються з українським словом і цим утворяться сприятливі умови для того, щ о б у к р а ї н с ь к и й к у л ь т у р н и й р о з в и т о к п р я м у в а в ш л я х о м і н т е р н а ц і о н а л ь н и м, к о м у н і с т и ч н и м (розтріл наш. *В. С.*), отже шляхом справжнього поступу, всупереч усім намірам дрібно-буржуазних націоналістів гальмувати інтернаціональний розвиток української культури».

Чи ж розуміє мійський пролетаріят все значіння українізаторських заходів большевиків, все існування котрих тісно звязане головно з

існуванням самого пролетаріяту? Нам здається, коли й розуміє, то не в такій мірі, як би того хотіли харківські можновладці. Не вважаючи на його кількалітню українізацію, мійський пролетаріят неманема тай покаже своє справжнє обличчя, і ніби на злість своїм українізаторам.

Чи ни найкраще це виявилось у зменшенні тиражу з'українізованих большевицьких ґазет або в голосованні про мову робітничої ґазети. Як подають «Дні» (ч. 1168), переведене ЦК КПбУ голосування по ячейках комуністичної партії, отже — орґанізації, на яку найбільше спіраються у своїі роботі большевицькі узурпатори, дало такі наслідки:

В Харківських залізничих майстернях з 252 членів комячейки 236 душ голосувало за видання партійного орґану на мові московській...

«На Харківському заводі по будівлі паротягів за видання ґазети на московській мові голосувало 89 відсотків, а на других підприємствах московська мова зібрала тільки 76 відсотків всіх членів ячеєк».

«В Катеринославі за видання партійного орґану на мові московській голосувало: на заводі імени Петровського (бувший Брянський) 1.602 партійці з 2.085, на механичнім заводі (бувший Ґанке) голосувало за московську мову 127 партійців з 165, а на инших підприємствах скоро 70 відсотків».

««В Одесі кількість тих, що голосували за московську мову, виносить 90 відсотків».

Далі ґазета пише, що наслідки голосування на Юзівському, Макієвському і енакієвському районах поки що не відомі, але в кожнім разі московська мова повинна зібрати там не менш 65-70 відсотків всіх голосів з комуністичних орґанізацій.

Лише в Київі порівнюючи більший відсоток голосував за українську мову, але й там по більших підприємствах московська мова зібрала 55-62 відсотки.

Не ліпше справа стоїть із комсомолом — цією надією і гордістю комуністичної партії. Здавалось би, що робітнича молодь, котра була свідком українських визвольних змагань, 1917-1920 років, свідком розвитку української культури, мусіла би скоріше виявити свої симпатії до української мови, ніж їхні батьки, що «нікакой» України не знали, а між тим і тут справа стоїть досить зле. Про це пишуть не якісь там «жовтоблакитні» ґазети, але червоні з червоних, та ще й ті, що виходять на самій Україні, яким отже хоч не хоч, а приходиться вірити. От що приміром пише про це «Прол. Пр.» ч. 255.

«Справа українізації нашого низового комсомольського апарату, особливо в виробничих осередках (ростріл наш. *В. С.*) стоїть досить кепсько. На комсомольських зборах доповідають російською мовою, протоколи засідань, бюро та осередкових зборів пишуться теж російською мовою, в той час, як всі інструкції й циркуляри зверху (починаючи від райкому) надсилаються українською мовою».

А далі:

«Рядові комсомольці та осередковий актив майже зовсім не читають українських часописів».

Далі ґазета подає конкретний приклад. Так в комсомольському осередкові Київ — вантажний комсомольці, — «не передплачують жадного примірника», ні «Прол. Пр.», ні «Комсомольця України».

Подібне діється й по ріжних професійних союзах, в яких зорґанізований переважно безпартійний пролетаріят. Харківський «Комунист» 6. XI. пише: «Комісія в справі українізації встановила, що низка установ друкує бланки та векселі російською мовою».

«Професійні спілки, що видають масову літературу, намагаються її друкувати московською мовою. Щоб уникнути контролю окрліту, дають замовлення московським та ленінґрадським друкарням» (розрізл наш. *В. С.*).

Підводячи підсумок сказаному, не можна не признати тяжкого становища українських комуністів. Перед ними стоїть завдання прищепити ідеї комунізму українським селянським масам, що може бути осягнене лише при допомозі мійського пролетаріяту, особливо його орґанізованої частини. Це може бути зроблене тоді, коли мійський пролетаріят з'українізується, бо ж «мовний розрив між робітництвом і селянством є велика загроза...» Між тим пролетаріят не тільки не хоче українізуватися, але противно, бажає надалі лишитися тим, чим є, і при кождій нагоді, як вже вказувалося, показує своє справжнє московське або московсько-жидівське обличчя.

Чи при таких умовах українські комуністи в силі будуть усунути і далі існуючу загрозу, що самі ж підтверджують, — ми не віримо, бо селянство нагадає про себе харківським комунарам швидче, ніж його встигнуть з'інтернаціоналізувати. Не поможе їм і мійський пролетаріят, хоч би як вони його не намагались з'українізувати.

Це значіння селянської «небезпеки» добре розуміють в Харкові, і тому там не тільки «подделиваются под мужицкій разговор», але й під мужицькі настрої. На жаль, цього не розуміють де-які наші соціялістичні партії, які, замісць того, щоб всю увагу віддати українському селянству, головній опорі будучої української державности, й надалі думають про «наш» пролетаріят, який, до речі сказати, в своїй масі ніколи не йшов за згаданими здебільшого інтеліґентськими партіями та при кождій нагоді показував нашим соціялістам своє «общерусское ліцо».

В. Слобожанський.

З СУДОВОЇ СПРАВИ.

21 грудня слідчим було допитано двох нових свідків з боку цивільної сторони, а саме пана Качуру, члена Центральної Ради, який подав інформації що-до українсько-жидівських відносин, та пана Титлюка, члена Шалетської Громади, який був в Проскурові підчас погрому 16 лютого 1919 р.

ОД РЕДАКЦІЇ.

Цим числом закінчуємо рік. З огляду на Різдвяні Свята наступне число „Тризуба" має вийти в суботу, 1-го січня 1927 року.

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

— Охорона природи на Україні. — «З метою орґанізації справи охорони природи на Україні ще в минулому році при Головнауці орґанізовано Комітет Охорони Природи, на чолі його стоїть проф. О. Федоровський (адреса: Харків, вул. Артема, 29, Наркомос, Головнаука, кімн. 11).

«На початку біжучого 1926-27 операційного року почалась орґанізація краєвих Комітетів: в Харкові, Київі, Одесі та Дніпропетровському. В краєвих комітетах головують Краєві Інспектори. Головні завдання цих Комітетів: реєстрування забутків природи, їх наукове дослідження та організація їх охорони». («Вісти» ч. 273).

— Всеукраїнський з'їзд акушерів та ґінекологів має зібратися в Київі в травні 1927 року з такою проґрамою: 1) Акушерська допомога на селі та по містах України 2) Аборти 3) Девіація. Головою орґанізаційного комітету проф. Г. Пісемський («Вісти» ч. 271)

— Робітничий університет у Київі. — Робляться заходи для його відкриття.

«До справи орґанізації робітничого університету ухвалено притягти всю київську радянську суспільність, секцію наукових робітників та кооперацію.

«До університету прийматимуть переважно робітників від варстату. Навчання провадитиметься українською мовою. («Вісти» ч. 271).

— Наукове т-во на Донеччині. — «Укрголовнаука затвердила статут заснованого в Луганському Наукового т-ва на Донеччині. Т-во ставить завдання науково розроблювати і студіювати питання з ріжних галузів науки і виробництва та вживати заходів до найдоцільнішого пристосування в народньому господарстві досягнень сучасної науки і техніки. Крім того т-во має популяризувати наукові знання серед широких мас трудящих і, особливо, вивчати Донбас. Для цього т-во влаштовуватиме експедиції, екскурсії, засновуватиме дослідні станції, лабораторії, музеї та инші наукові і науково-практичні заклади.

»Т-во має нині понад 40 членів, що працюють по ріжних секціях, заснованих при т-ві». («Вісти», ч. 271).

— У Кам'янецькому науковому т-ві. — «На одному з засідань Кам'янецького Наукового Товариства член його Кржеминський зачитав доклада про оздоблення селянських хат ліпним орнаментом.

Орнамент здебільшого має форму зірки чи квітки й виліплюється з глини. Вперше його бжив селянин с. Лисківці Федір Климів. Мистецтво це починає ширитися, в багатьох селах орґанізуються спеціяльні майстерні («Вісти», ч. 273)

— Український державний будинок освіти в Петербурзі. — 22 листопаду в Петербурзі відбулося урочисте відкриття Українського Державного Будинку Освіти ім. Г. І. Петровського. Українська Академія Наук за свого представника для участи в святі призначила акад. Перетца. («Пр. Пр.» ч. 269).

— ВУФКУ цього операцій-

ного року випускає 30 картин. («Вісти», ч. 273).

* * *

— «Українізація». Що з неї виходить в Катеринославі, то видно з ч. 273 «Вістей»;

«Як то виявило обслідування урядової комісії по українізації спільно з РСІ, апарат ЦРК скорочувався за рахунок службовців, що при перевірці зараховані були до 1-ої та 2-ої категорії.

«Страхконтора, приймаючи нових співробітників, перевіряла їх що до знання укрмови сама.

«Не гаразд з українізацією й по наших ВУЗ'ах. Технічний персонал мовою опанував, а адміністрація та професура мало того, що мови не знає, але й вороже до неї ставиться».

Та ж ґазета спиняється на причинах, що гальмують справу українізації: «Головніші з них — досить байдуже відношення урядових комісій до українізації, приймання урядовців на роботу, що не знають української мови».

* * *

— Національні меншості. — По польських селах на Правобережжі відкрито чимало нових освітніх установ. Нові школи надто в прикордонній смузі одкривають з великою урочистістю. Як от в селі Грудику, селі Пікові. В Листопадовці відкрито польський селянський будинок. («Вісти», ч. 272).

— Обрусіння. — Як подають «Вісти»,ч. 272, в промислових районах, як Дніпропетровськім, Сталінськім та Луганськім в комсомолі «відсоток українців зменшився, що пояснюється приїздом туди молоді з Росії».

— Російська мова. — В Артемовській, Луганській і Сталінській округах у рудницьких селищах перепис буде переведено частково уркаїнською мовою, частково російською, «з огляду на те, що тут переважає російська людність» («Вісти», ч. 273).

— Піклування про нац. меншості у Вузах. При прийманні цього року до Вузів в Одесі «більше було звернено уваги на притягнення нацменшостей- — німців, поляків та болґарів». Подаючи дані що-до инших національностів, «Вісти» не наводять числа прийнятих до Вузів жидів, але результатами т.т. Трахтенберґ і Рубін задоволені:

«Молодь прийнята до вузів та робфаків цього року цілком відповідає завданням нашої пролетарської держави, і добуті в ВУЗ'ах знання вона використає в безпосередній тяжкій і відповідальній роботі по будівництву соціялізму в нашій країні». («Вісти», ч. 273).

* * *

— Велике завдання. Пленум ЦК КПбУ ставить такі завдання перед партією на найблизчий час: «зміцнення пролетарського керовництва трудящими масами, «тісний союз пролетаріяту з біднотою та середняцьким селянством», «особлива увага на орґанізації бідноти й наймицтва».

«Треба зробити все як з боку політичного так і з боку орґанізаційного та господарського, щоб всебічно підвищити активність бідноти й збільшити її участь в нашім соціялістичнім будівництві».

(«Вісти», ч. 272).

— Непокій перед іспитом. — Спиняючись на становищі на селі, «Вісти», ч. 272 виявляють непокій. «Минулого разу настрій середняка був дуже гарний, але за цей час на селі могли відбутися зміни, що можуть вплинути і на наслідки виборів». Не певен середняк, а ще гірше з куркулем. «І коли вже минулого року, — пише ґазета, — він намагався виявляти активність, то тепер, роздратований, він уже силкується з'орґанізуватися і будь що-будь перетягти на свій бік верхівку середняка. Звідси, головним чином звідси, походять усі труднощі майбутньої кампанії перевиборів Рад на селі. Щоб їх перемогти, нам треба буде перевести на селі широку ідеолоґічну роботу, гаразд

підготовивши партійний актив до тих політичних питань, що їх висовуватиме на виборах глитай, використовуючи наші суперечки з опозицією. Як ленінська більшовицька партія, ми зобов'язані передбачати ускладнення, що їх намагатиметься утворити нам глитай. Ми повинні протиставити його підкопам широко орґанізовану одсіч. Ми повинні зміцнити нашу орґанізацію, зміцнити звязок з біднотою, зміцнити комнезами, мобілізувати на роботу перевиборів усю партію. Майбутня кампанія перевиборів Рад стане для КП(б)У справжнім іспитом в умовах складного схрищення соціяльно-політичних моментів з національним».

— Мрії. — «Тепер стоїть завдання, — пишуть «Вісти», розвиваючи проґраму ухвалену ЦК-ом, — зміцнити настрій бідноти». І ґазета мріє про заходи, якими пощастить це зробити.

«Цього можна і повинно досягти низкою ділових заходів. Напр., треба, дослідити діяльність наших кредитних орґанів і подбати, щоб біднота одержувала не короткотерміновий кредит, як про це свідчать де-які вказівки, а довготерміновий. Разом з тим треба від цілком вірного загострювання питання про колгоспи перейти до конкретної допомоги цьому рухові. Поки розгортання промисловости не має змоги рекрутувати з бідноти нові кадри промислового пролетаріяту, — колгосп лишиться для зруйнованого бідняка єдиним виходом зі злиднів. («Вісти», ч. 272).

— Дійсність. — А що виходить з цього «єдиного виходу», із цих мрій, — відповідь знаходимо в попередньому числі тієї ж ґазети: на сесії ВУЦВК «матеріяли та таблиці показують нам велику смертність комун та с. г. артілей. Це ж дискредитує колективізацію в сільському господарстві і народження нових колгоспів не покриває цієї смерти». («Вісти», ч. 271).

— Ідеал. — Нема нічого дивного, що при такому фактичному становищі керуючий орґан партії й правительства вважає за ідеал досягнення, «щоб рівень внутрішньої активности як усієї партійної орґанізації, так і особливо партійних орґанів не відставав від рівня активности безпартійних мас». («Вісти», ч. 272). Видно таки, та активність широких мас поважно непокоїть окупантів.

— Причини дефіциту — фінансовий централізм Москви. — Це мусіла визнати і остання сесія ВУЦВК-у, яка «зазначила, що дефіцит в бюджеті України стався в наслідок недостаточности прибуткових джерел, що їх призначено для УСРР». («Вісти», ч. 273). Це ж саме мусів підкреслити навіть тов. Ґрінштейн (представник України). Він на засіданні «верховного совєта народнього хазяйства, зупиняючись на співвідношенні звичайної та надзвичайної частини бюджету України, зазначає, що найголовніші видатки по Україні припадають на надзвичайну частину видатків і обумовлені загально-союзними директивами в царині індустріялізації промисловости та політики цін і т. і. Багато республіканських трестів тільки формально є українськими. Насправжки вони мають загально-союзний характер». («Вісти», ч. 273).

— Сумна потіха. — Зате ВУЦВК на прикінцевому засіданні своєї сесії втішається, «що народнє господарство УСРР тісно увязане з усім народнім господарством СССР». («Вісти», ч. 273). Кому ця «увязка» на користь, це що-дня поясняють совітські ґазети в своїй економичній хроніці, витинки з якої подаємо нижче.

— Недовірря населення. — Артемівський робос констатує «недовірря до перепису, що існує у населення». («Вісти», ч. 273). Тай звідки ж йому тому довіррю взятися?

* * *

— Українське паливо для Москви. — Паливний кризис, по-за загальною загрозою усій промисловості, викликав поважне ускладнення між Москвою та Україною. Заготовлене паливо, що мало йти для української промисловости, тепер раптом перекидається на північ. ВУЦВК спробував було припинити це, посилаючись на крах всієї української промисловости, але Москва настояла на своєму. На низці українських заводів припинено роботу. Щоб покласти край домаганням українського правительства, засновано спеціяльний комітет паливний, що йому надані надзвичайні уповноваження. («Руль», ч. 1830).

— Експорт хліба. — Член колеґії Наркомторгу УССР Забільський, стверджуючи, що Україна досі «постачала своїм хлібом внутрішні ринки союзу», зазначає, що «нині Україна повинна головну увагу звернути на хлібний експорт» («Вісти», ч. 273). Хліба вже для Москви досить, тепер грошей треба, а тому, щоб вивезти більше, «зменшується споживання пшениці внутрі України», при перемолі пшениці «примішується в певній частині жито, щоб основну масу пшениці направити на експорт». За те Москва обіцяє крам: «зменшення завозу промтоварів на Україну не передбачається». («Вісти», ч. 273).

— Недостача мануфактури на Україні. — Тимчасом з сусідньої шпальти тієї ж ґазети довідуємося, що замісць обіцяних двох сот ваґонів передано на Україну бавовняної мануфактури тільки 50 ваґонів, що «й без того недостатня кількість мануфактури надходить несьосчасно, а до того асортимент її зовсім незадовольняє потреб українського ринку, — ходової мануфактури одержується не більше 20-30 відсот. завозу». «Гостро стоїть питання з суконно-шерстяними тканинами», а це все може одбитися неґативно на хлібзаготовчій кампанії («Вісти», ч. 273). Хліб Москва взяла, а краму за нього не дає.

— Українська торговля за кордоном через московське посередництво. — «В ззязку з орґанізацією низки імпортних т-в повстало питання про більшу увязку роботи Укрдержторгу з Торгпредствами. Взагалі, імпортна робота Держторга УССР проходить через комерційний апарат Торгпредств, що з ними складаються ґенеральні уґоди» («Вісти», ч. 273).

І тут «увязка»!

— На залізницях. На всеукр. з'їзді залізничників тов. Александров уповноважений Наркомшляхів (звичайно, всесоюзного, бо Уркаїна свого міністерства шляхів не має), дав таку картину: «Ми стаємо перед загрозою, що наш транспорт не справиться в найближчому часі з перевозками промисловости», що «фінансовий стан залізниць досить напружений», що «зіпсуття та переобтяженність основного капіталу на залізницях» викликає «збільшення нещасних випадків». («Вісти», ч. 272). Після докладу всі делеґати визнали: «що нинішнє асиґнування на відбудову українського транспорту не дає можливости вдержати транспорт на теперішньому його рівні, що про його поширення та реконструкцію власними засобами не може бути нині ніякої мови»; що «режим економії провадиться иноді коштом робітників» («Вісти», ч. 271), що «де-яких кваліфікацій залізничників нині майже зовсім немає, а управління нічого не робить, щоб забезпечити себе робочою силою». («Вісти», ч. 273).

— Централізм і цукрова промисловість. — Централізація найголовніших галузів української промисловости в Москві шкідливо одбивається на народньому господарстві України. Це починають розуміти навіть в офіційних колах. Так, «відчитно-планове Управління гадає, що треба прискорити вирішення орґанізаційного питання цукрової

промисловости в такому напрямку щоб на Україні було утворено уповноважене представництво Цукротресту. Зокрема слід запропонувати Цукротрестові, щоб всі кошториси на капітальні роботи, перебудування та нове будівництво на Україні затверджувалось, з висновком про їх доцільність уповноваженого Цукротресту, на Україні». («Вісти», ч. 273).

— Досягнення соціялізації землі. — На Полтавщині «майже половина господарств не має ні робочої худоби, ні будь якого реманенту для обробки ґрунту».

«Звідси зрозуміло, що ці мало забезпечені засобами виробництва, господарства, примушені здавати частину або й усю свою землю в оренду; її орендують міцніші господарства, бо мають в своєму роспорядженні зайвину робочої худоби, реманенту й машин». («Вісти», ч. 271).

«Засміченність полей на Україні досягає поверх 25 проц. в середньому, себ-то ми маємо 75 проц. культурних рослин і 25 проц. бур'янів». («Вісти», ч. 271).

— Дніпрельстан і Москва. — Завісу над проектами Москви що-до електрофікації України трохи одхиляє праця Манкілейсона («Електричество» ч. II 1925 р.): «Передача електрической енерґии на весьма большия растояния на конкретном примере проекта передачи енерґии Днепровской станции в Московский район».

Мало Москві нашого хліба, цукру, заліза та вугілля, — простягає руку тепер і по енерґію.

* * *

— Боротьба з нещасними випадками на заводах. — «Минулого господарчого року по заводах та копальнях Південькриці було 28.000 нещасних випадків з робітниками. Здебільшого ці випадки були наслідком необережности, технічної неписьменности робітників, а також брака техніки безпеки. Зважаючи ну зростання нещасних випадків по підприємствах Південькриці та Донвугілля, Південькриця асиґнує 4.000.000 карб. на збільшення техніки безпеки, а Донвугіль придбав за-кордоном для шахтарів механічні рятівники, що їх до цього часу не вживалося в Радянському Союзі». («Пр. Пр.» ч. 269).

Що з тих заходів вийде, покаже час, а поки що «охорона праці на залізницях є в дуже кепському стані», як скаржаться делеґати на залізничому з'їзді («Вісти», ч. 271). Тим же самим побиваються робітники і Нархарчу, що на свойому з'їзді «зазначали, що наші орґанізації іноді не досить чутливо ставляться до інтересів та вимог трудящих. Представники місцькомів в РКК недостатньо ознайомлені з трудовим законодавством і не обороняють як слід інтересів трудящих». («Вісти», ч. 273).

То ж не диво, що при таких умовах тільки й чути серед робітників запитання — «чи єсть у нас охорона праці?» («Пр. пр.», ч. 251) А службовці комунгоспу з роспачем пишуть до «Вістей» (ч. 264): «коли зглянеться на нас охорона праці?» Ґазета «потішає»: «Навряд чи охорона праці зглянеться, а от на прокуратуру покладати надії можна.

«Гадаємо, що вона зглянеться і, притягне до відповідальности винних в покаліченню легенів людських, та дасть можливість утворити потрібні обставини для праці співробітників». («Вісти», ч. 264).

Добра потіха, тай добра і ця своя «рабоче-крестьянская» адміністрація, що на неї один засіб — прокуратура!

— Бюрократизм. — Зате «звітність» на заводах росте, як на дріжджях. Те, що на війні займало 12 колонок, тепер розрослося до 72 та ще 15 додатків, і все страшно заплутане, а до того «Обслідування звітности спеціяльною комісією виявило, що робітників систематично обдурювали. Поруч зі зростом звітности зростають штати».

(«Ком.», ч. 264).

— Житлове питання. «Особливо болючим питанням» для залізничників є житлове питання. Житлова кооперація не може розвязати житлової кризи, потрібна, безумовно, допомога з боку держави». («Вісти», ч. 281).

— Безробіття. — Загальне число безробітних на Україні 325.000 чол. причому на біржах праці з них не зареґістровано більше 44 відсотків. («Вісти», ч. 271).

* * *

— Хуліґанство в Києві, «не зменшується. Про це свідчать числа: у вересні трапилося в Києві 215 випадків хуліґанства, у жовтні — 221 і за вісім днів листопада — 58». («Пр. Пр.», ч. 267). В «Житомирі останніми часами зменшилося, але надзвичайно поширилося на селі. По деяких місцях хуліґанство навіть має загрозливий характер і зриває громадську роботу». («Прол. Пр.», ч. 271).

Боротьба з ним іде, а засіб на нього радикальний, хоч і дуже старий відкрили лікарі Київщини на конференції. Подаємо його у всій красі ориґіналу: це славнозвісний циркуляр:

«По РСФРР уже видано обіжника, щоб хуліґанам не потурати. Певно незабаром це буде зроблено й на Україні. Разом із цим хуліґанські випадки на багато зменшаться й від того, коли лікар триматиме щільний звязок з робітничою масою». («Прол. Пр.», ч. 268).

— Вище призначення. «Ми повинні вітати ваш перехід на більш відповідальну роботу». — Так провожали співробітники держплану свого голову тов. Гринька, призначеного членом союзного держплану в Москву. Де ж пак, в саму столицю, от кар'єра! Знай наших! («Вісти», ч. 272).

— Школи яничарів. — Останній з'їзд комсомолу поставив перед орґанізацією завдання «практично перевести в життя останні партійні постанови про створення на Україні шкіл селянської молоді, що повинні підготувати культурних сільських господарів. («Пр. Пр.», ч. 271).

— Туди болячe і сюди гаряче. — Тимчасом в комсомолі не гаразд. Ось що кажуть вони сами про себе:

«Масова робота слаба. Ми не вміємо її орґанізувати. Слабо обслуговується позапартійна молодь, комсомольці не бажають ходить на позапартійні зібрання, чому робітнича молодь слабо йде до лав комсомолу». («Вісти», я. 271).

Треба збільшити за всяку ціну кадри, а страшно віддати себе в руки селянської молоді, тоб-то чисто української, і перестати бути самими собою. Звідси такі хитання на пленумі.

«Приймати молодь в нашу орґанізацію треба, але треба мати індивідуальний підход при прийомі та додержуватись статуту союзу.

«Зараз ми маємо в комсомолі робочих та батраків вкупі 52 відс. селян — 40 відсотків та ін. — 5,4 відсот. 52 відсот. пролетарського ядра ні в якому разі не можна зменшувати. Припиняти прийом селянської молоді неможна, але треба збільшити прийом робітничої молоді». («Прол. Пр.», ч. 272).

Справді ні в тин, ні в ворота: і кадри треба збільшити, і селянської молоді боятися.

— Похвала Винниченкові. — «Ком.», ч. 267 похваляє Винниченка за його останню брошюру «Поворот на Вкраїну». Що вони там собі сваряться чи милуються, то їхня сімейна справа, яка нас не обходить, але, на жаль, мусимо розчарувати «Комуніста». Глибоко він помиляється, коли думає, що «голос з того боку, з уст Винниченка свідчить про певне отверезіння, що відбувається серед мислячої ще частини еміґрації, що мріє про поворот на Україну для чесної роботи, а не для яких инших цілей». Голос цього письменника давно вже може говорити тільки сам за себе. За ним ніхто не стоїть. Потішає

себе совітська ґазета «новим етапом у розвитку поворотницьких настроїв серед еміґрантської молоди, яку пробує орґанізувати В. Винниченко». Нікого він не зорґанізує.

— Армія робкорів. — «У союзному маштабі ми маємо 250.000 робкорів, з них 150.000 припадає на селькорів, 35-40 тисяч військорів, 10-15 тисяч юнкорів» («Прол. Пр.», ч. 266).

А ґазеті все ще мало!

У ФРАНЦІЇ.

— Подорож Пана Голови Держави. — П. Андрій Лівицький знаходиться тепер Швейцарії. В недовгім часі сподіваються його приїзду до Парижу.

— Приїзд проф. О. Лотоцького. — Цими днями до Парижу прибув проф. О. Лотоцький.

— Українська Православна церква в Парижі. 19 грудня після служби Божої відбудуться парафіяльні збори.

24 грудня о 6.30 год. веч. урочиста Різдвяна служба Божа, а після неї буде улаштовано безкоштовну ялинку для всіх українських дітей, що перебувають в Парижі. О 9.30 год. веч. різдвяна вечеря із звіздою, колядками та инше. Записуватися і всі справки — 19 грудня в церкві.

— Оден-ле-Тіш.— 17. XI перенесено помешкання Громади до кафе «Сінема» (Пляс дю Шато). З 2. XII функціонує громадська їдальня. Обід коштує 5 фр. 50 с. Обідає зараз 30 душ. Незабаром треба сподіватися значного збільшення харчівників і поширення операцій.

— Кнютанж. — У неділю 28 листопаду в. м. Кнютанжі відбулося загальні збори української Громади. На зборах було присутніх членів біля 30 душ. На цих же зборах були проведені і перевибори Управи Громади та Ревізійної Комісії. До складу Управи Громади ввійшло 5 чол.: Афнер, Галушко, Мелашенко, Наливайко та Санчук. Головою Громади обібрано — Афнера. До складу Ревізійної Комісії ввійшли: Лоскія — голова, члени: Білецький та Денин. Вибрано також і Комітет по влаштуванню ялинки на Різдвяні Свята для українських дітей м. Кнютанжа та околиць.

— Дівіон. — Ми приїхали з Чехії перед чотирьма роками і застали нашу еміґрацію неорґанізованою. Заснували «Просвіту» і «Січ». Просвіта зачала дуже гарноро звиватися. Далисьмо кільканадцять вистав, та концертів на честь Шевченка та Франка. Де-які українці, що входили в польську секцію «Unitary» нам шкодили і проти нас аґітували. Кінчили вони тим, що, щоб нам пошкодити, вдалися аж до «Союзу Українських Громадян» і одержали поміч від большевиків. Почали їздити Волошини, Гондалюки, Кейси та инші. Обіцяли поворот домів. Кінчилося тим, що за поміччю кількох галичан вони таки захопили «Просвіту» і її майно та не на добро, бо довелося їм все це швидко ліквідувати. Здорова частина громадянства, побачивши, що робота большевиків є ніщо инше, як шахрайство, їх вигнала. 28. XI. були збори, явилося до 80 душ. В Просвіті вже є 40 душ. В цю околицю прибуває багато галичан і українців з Волині. «Просвіта» вже має свій льокаль, платить 70 фр. місячно. Щоб посунути справу нам конче треба зорґанізувати хор і аматорський гурток. Маємо музиків з струментом. З хором гірше, бо немає дириґента. Дуже потрібно, щоб орґанізована укр. еміґрація допомогла нам з'орґанізувати читальню. Ми вже маємо де-які ґазети і журнали в тім числі «Укр. Голос», «Тризуб» і присилають нам «Укр. Робітника». Наша бібліотека числить всього 40 книжок. Записалося до нас багато неграмотних, але немає книжок, щоб їх вчити. Хотіли б вчити франц. мову. Цими днями думаємо вислати делеґацію до франц. вчитель-

ства. Ще одна дуже важна справа — релігійна. Є тут православні і греко-католики, але і ті і другі безпорадні.

У Польщі.

— Товариство ім. С. Петлюри. — Товариство ім. С. Петлюри стало розвиває свою діяльність, працюючи в тісному контакті з своїми відділами, розкиданими по цілій Польщі. Серед останніх найбільшу активність виявляють відділи в Хшанові та в Тарнополі. В найближчому часі Головна Управа випустить у продаж перстень, про який ми вже згадували в одному з попередніх дописів про Товариство. До половини листопаду до каси Головної Управи вплило до 2.000 зл. п. Сума ця на сьогодня вже значно збільшилася.

До цього часу відділи т-ва мають:

Варшава. — До президії входять: п. Мазюкевич — голова, п. Косаревський — заступник голови, п. Чехович — скарбник, п. Куліковський — секретарь та п. Мегик — завід. інформ. відділом.

Каліш. — До президії входять: ґен. хор. Кущ — голова, пані Кондратченко — заступник голови, сот. Миколаїв — скарбник, підп. Поготовко — секретарь і пор. Можейко.

Хшанів. — До президії входять: п. М. Обертинський — голова, п. Задояний — заступник і скарбник та п. М. Проскурний — секретарь.

Воломин. — На чолі стоять: п. С. Іванович — голова та п. Гадзецький — секретарь.

Гайнівка. — На чолі стоять: п. Корнієв — голова, Г. Кузьменко — скарбник та С. Поломарчук — секретарь.

Ковель. — На чолі стоіть п. О. Калюжний.

Пінськ. — На чолі — п. С. Винницький.

Тарнополь. — На чолі — п. Ю. Христич.

Битків. — На чолі п. Ю. Фолюшняк.

Цумань. — На чолі стоять: п. О. Танцюра, п. Я. Колесьнк та п. Вяч. Лебідь.

Люблин. — На чолі п. В. Соломко.

Познань. — На чолі п. Берковський.

Тарнів. — На чолі ґен.-полк М. Юнаків.

Біловіж. — На чолі п. М. Бурківський.

Стшалково. — На чолі п. Б. Головня.

м. Каліш. — На чолі стоять: п. Г. Базилевський, ґен. Шепель, підп. Петлюра, підп. Поготовко та п. Кондратченко.

Як бачимо існують в Польщі ще де-які осередки скупчення нашої еміґрації, які ще не орґанізували у себе відділів Т-ва ім. С. Петлюри. І побажати належить їм як найскорше приєднатись до одної еміґраційної сем'ї, об'єднаної в згадане т-во.

— ИЙ.

— З життя української еміґрації в Кракові. — В житті української еміґрації в останньому часі помічається певне оживлення. При допомозі Укр. Центр. Ком-ту у Польщі найнято тут помешкання для канцелярії місцевого відділу УЦК, що знову ж спричинилось до збільшення руху, до більшого напливу подань ріжного характеру, які в міру можливости залагоджуються. Відділ УЦК турбується про утворення тут православної української парафії. Релігійні потреби задовольнятиме військовий пан-отець при ДОК. Загальними зборами вже обрано з кола українських громадян церковного старосту. Склався невеликий церковний хор, який влаштовує вже пробні співанки. Посвячення церкви має відбутися на початку січня. Є можливість припускати що незабаром більшого розгону набере і праця культурно-освітня. В значній мірі її успіх залежатиме від широкої співпраці місцевої української інтеліґенції з місцевим відділом УЦК та иншими громадськими орґанізаціями. Існуючий тут спор-

тивний гурток зза браку матеріяльних засобів все ще не може розвинути широко своєї діяльности. Помітне певне поліпшення в житті інвалідів. Безробіття потроху зменшується, одначе в біжучому році вряд чи вдасться його остаточно зліквідувати. Час від часу місцевим відділом УЦК уділюються допомоги потрібуючим. Засновано тут рівно ж і відділ т-ва ім. С. Петлюри.

— Відкриття зімового сезону у Українському клубі у Варшаві відбулося 4-го грудня ц. р. Було дано концерт-вечірку, яка відбулась в салях Ремісничої ресурси (Мьодова 14). В концертовій частині участь взяли: пані Р. Давидович, п. Д. Курило, пані К. Мартиш, п. Є. Власенко та пані Я. Шмурло. Виступи пані К. Мартиш, а особливо українські думи в виконанні п. Власенка при акомпаніменті бандури і сольові співи пані Я. Шмурло не раз нагороджувались рясними оплесками. Під час танців грала українська струнна орхестра п. Л. Русаневича.

— Нова книжка. Вийшла з друку перша в українській мові книжка по воєнно-польовій санітарії б. Начальника Санітарії Армії У. Н. Р. полковника — лікаря Д-ра Дайна Олександра під назвою «Воєнно-санітарні начерки українського лікаря».

Крім спеціяльної воєнно-санітарної справи в книзі маються ще й загальні відділи, що торкаються взагалі життя української армії та зачеплено пекучі питання цілої української справи.

Книжка має 154 сторінки (вісімки) з 14 схемами в тексті і копіями з 8 документів.

Ціна 4 зол. Набувати у Євгени Дайн. Ґурна вул. ч. 15 м. 5, Каліш, Польща.

В Америці

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Заснування Комітету Оборони Чести України.

З ініціятиви Т-ва ім. Івана Котляревського основано в Шикаґо, Ілл., «Комітет Оборони Чести України», на зборах представників чотирнадцяти українських товариств. Уряд тов. ім. Котляревського скликав представників товариств на наради, які відбулися дня 14. жовтня в Українській Народній Галі.

Слідуючі товариства надіслали своїх делеґатів: Т-во Рождества Пресв. Богородиці, 259 від. У. Н. Союза; тов. св. Петра і Павла, від. 220. У. Н. Союза; братство св. Димитрія, від. 301 У. Н. Союза; тов. ім. Т. Шевченка, від. 252 У. Н. Союза; українська православна парохія Пресв. Тройці, тов ім. Ів. Франка, 93 від. У. Р. Союза; тов. Волод. Винниченка, 252 від. У. Р. Союза; тов. ім. М. Грушевського, від. У. Р. Союза; тов. ім. Богдана Хмельницького, 66 від. У. Н. Помочі; тов. «Бандурист»; Т-во ім. Івана Котляревського, 23 і 33 від. Оборони України; Запомогове Т-во Українських Жінок.

Збори відкрив п. Г. Симочко, предс. тов. ім. Котляревського.

Предсідателем зборів вибрано п. Т. Маслея, секретарем п. Мисика. П-н Симочко пояснив зібраним ціль зборів. При кінці місяця травня упав від ворожих куль на вулиці м. Парижа бувший Головний Отаман Симон Петлюра. Небаром перед судом в Парижі відбудеться судовий процес проти убийника, жида Шварцбарта. Жиди і большевицький уряд вживають усіх засобів, щоби злочин Шварцбарта представити в лерійськім освітленню, — що нібито убийник помстився за кривду і погроми виконувані на жидах по приказу пок. Головного Отамана. Нам відомо, що усі ті наклепи неправдиві. Ми могли годитися або не годитися з політикою Симона Петлюри, однак перед судом в Парижі мусимо оборони честь усього українського народу, опрокинути усі ворожі наклепи, доказати, що ані бувшому правительству Української Народної Республики, ані усьому українському народови таких обвинувачень не можна ставити, бо вони не годяться з правдою. Жиди складають на оборону Шварцбарта

великі гроші. Українці теж мусять своїми жертвами допомогти очистити від нечесних очернень ім'я пок. Симона Петлюри і усього нашого народу. Крім цього Українці обовязані допомогти вдові і дочці-сироті, які остались беззахистними після смерти пок. Симона Петлюри. Українці на еміґрації в ріжних краях Европи засновують Комітети і збирають жертви на цю ціль. Те саме повинні зробити Українці в Америці. В тій цілі розписано листи до українських товариств в Шикаґо, з яких 14 товариств надіслали своїх представників. Від імени товариства ім. Котляревського п. Симочко заявляє, що воно буде по своїм силам підтримувати започатковану акцію для оборони чести України.

Після річевої дискусії начеркнено програму діяльности посеред Українців в Шикаґо. Уряд Комітету Оборони Чести України має скликати три віча в Шикаґо: одно в північно-західній частині міста, друге в полудневій і третє в Борнсайд. Підчас віч, після промов, в яких буде з'ясована діяльність пок. Симона Петлюри, будуть переведені збірки так для процесу, як на допомогу родині Покійного. Крім того Комітет звернеться до всіх товариств, щоби вони жертвували із своїх кас певну суму на цю ціль.

До уряду Комітету Оборони Чести України вибрано слідуючих: Іван Меґас, предс.; Іван Савчук, секр. рекорд.; Дамян Шостак, секр. фінанс.; П. Жовнірчук, касієр; П. Щербатий, в. Максим, Іл. Савіцький, контрольори.

Постановлено, що уряд має звернутися до українських часописів з проханням оголосити віча, які відбудуться в Шикаґо, а також старатися, щоби й инші українські громади в Америці помогли тій справі. Доручено урядові увійти в порозуміння з Комітетом в Парижі, який займається підготованням процесу, і з Вдовою по пок. Симоні Петлюрі і вирішити, куди мають бути вислані зібрані жертви. Виказ жертв буде оголошений в часописах.

Іменем Комітету Оборони Чести Українського Народу звертаємось до всіх українських громад в Америці з зазивом, щоби і вони доказали, що вміють постояти за честь усього українського народу і дати поміч родині, яка лишилась в прикрих матеріяльних відносинах після смерти великого Борця за волю України. («Собода» з 20. XI. 26 р.)

— Хор Олександра Кошиця, переорґанізувавшися, почав свої виступи в Сполучених Штатах Америки. 17 жовтня хор співав у Н'ю-Йорку, 19 жовтня у Філадельфії. В ґазеті «Н'ю-Йорк Ґеральд-Тріб'юн» уміщено портрет Кошиця. (Наша Бесіда» ч. 22).

— Лист з Бразилії. Поважання й привіт від громадянства; повідомляємо вас про наше благополучне життя. Живі й здорові, працюємо разом в одному місці. Маємо свій Комітет-Раду. Тільки те кепсько, що не можемо держати звязку з нашими проводирями і святою справою. Ну, нічого, наскільки можемо — це робимо. Тут ніхто нас не ображає, а навпаки люблять, бо працюємо добре. Трапився у нас тут нещасний випадок: Гриць Чопин відібрав собі життя, попрацювавши 2 місяці; народився 1899 р. у м. Зіньківець коло Кам'янця-на-Поділлю; служив козаком при Державному банкові. Ще відбився від нас п. Моркотун, що кудись виїхав в друге місце.

Наш Бразильський Комітет ласково просить повідомити про нас Ц. К. у Варшаві і взагалі вислати нам книжок та ґазет, і нас не забувати.

Гуменюк Василь, Маріуца Дем'ян, Клочан Володимир, Трищотко Дмитро, Борусевич Василь, Лаврентів Тарас, Андрійчук Йосип, Андрійчук Михайло.

Адреса: Mr B. Humeniuk. Farenda bila vista Linka Sorokobana, Estacon Ipausu Sur Estado de Sao Paulo, Bresil.

Виклад Бернарда Лекаша про погроми на Україні.

7 грудня «Всесвітнє товариство жидівської молоді» улаштувало в Парижі два прилюдних доклади. Перший був зроблений П'єром Бонарді, французьким журналістом, про його враження від подорожі по Палєстині, другий — Бернардом Лекашем, жидівсько-французьким журналістом, про погроми на Україні: П'єр Бонарді виявив себе великим прихильником сіоністичного руху, але він висловлювався проти сіоністів-ревізіоністів, які не задовольняються тим становищем, що їм дає в Палєстині декларація Бальфура, і які б хотіли насильно викинути арабів з землі обітованої. Ці войовничі настрої примусили анґлійську владу в Палєстині ставитись із застереженням до жидівських змагань й прислухатись більш уважно до бажань арабського населення. Характерною є відповідь, яку одержав П'єр Бонарді від одного впливового арабського паші на запитання, чи він задоволений приходом до них жидів: «вони наші брати, але ми проти того, щоб вони сюди переселювалися, бо серед них багато комуністичного елементу; рано чи пізно нам прийдеться виступити проти них».

Другий докладчик Бернард Лекаш, як відомо, є приятелем Тореса й був післаний недавно до Москви, а потім на Україну для збірання матеріялів про погроми для процесу Шварцбарда. На самперед він попередив публіку, що він не може тут подати всіх відомостей, які він зібрав, бо це могло б пошкодити інтересам оборони на процесі.

В своєму викладі Б. Лекаш старався головним чином намалювати перед слухачами жахливі картини ріжних епізодів протижидівських погромів й викликати серед французьких жидів обурення й ненависть до тих, кого він має інтерес виставити, як погромщиків. Лекаш безапеляційно заявляє: «ви можете мені повірити, Петлюра був погромщиком, я в тому переконався». Про погроми большевиків він не згадує а ні словом, про погроми деникинські раз чи два випадково згадує; про боротьбу укр. уряду з погромами Лекаш, очевидно, «не чув». За чотирі роки війни, після революції, каже Лекаш, було 1.520 погромів. З них 226 зробили деникинці, 211 — «петлюрівці», 47 — поляки, 47 — Балахович і т. и.; загинуло 300000 (?) жидів, з них 90.000 (!?) від «петлюровців». Далі згадує Лекаш про ріжні міста, де булі найбільші погроми: Херсон («петлюрівці з участю грецького й французького війська спалили 500 жидів»), Чорний Острів («петлюрівці залишили після себе 9 убитих і 50 ранених жидів»), Київ (31 серпня 1919 року загинуло 37 жидів студентів, 10 жидівських дітей було викинуто з вікон; про деникинські погроми в Київі не згадується ні словом), Сміла, Васильків («погроми робили петлюрівці під проводом отамана Соколовського»), Макарів («жидів роззували й примушували босими ходити по снігу»), Мнясково, Біла-Церква (Лекаш говорив з свідками погрому — Гросманом, Розенфельд), Умань («погроми робив петлюровець отаман Клименко»), Фастів (тут лише докладчик згадав про Деникина), Житомір («Петлюру прохали дати розпорядження припинити цей погром, але він відмовився; по стінах були розвішані погромні прокламації; після погрому забороняли ховати жидів; погром був зроблений тут Босняком, який підлягав Петлюрі»), Проскурів (Лекаш говорив тут з рабином, з д-ром Дорхтманом, які були свідками погрому; «через 3 дні після погрому Петлюра дав підвищення Самосенку»). Згадує також Лекаш про отамана Волинця («примушував жидів танцювати перед смертю»), полковника Д'яченка («він нищив жидів лише білою зброєю; «нам треба жидівської крови!», казав він; Петлюра призначив його ґенералом»).

Лекаш має низку фотоґрафій з часів погромів.

На заключення Лекаш задає собі питання, чи й надалі при кождому заворушенні на сході жиди мають гинути. В сучасний

мент совітська влада охороняє жидівське населення від антисемитів; висновок ясний — «треба затримати цю владу», хоч Лекаш, правда, цього не договорює, а далі докладчик додає, що в 1919 році і пізніше були жиди, які вступали до червоної армії і мстились таким чином; в залі аплодісменти — очевидно по адресі жидів-червоноармійців. Отже в цьому (в помсті на невинних) Лекаш, а з ним і велика частина аудиторії, бачуть розрішення питання погромів. Викликавши у присутніх почуття цілком зрозумілого обурення проти варварських вчинків над жидівським населенням Лекаш, уміло направив це обурення проти ворогів своїх «патронів» з Москви.

З ЧУЖОЇ ПРЕСИ.

— Ukrainica. В найбільшому південно-німецькому часописі «Munchner Neuste Nachrichten» появились в послідньому часі дві статті б. консула УНР в Мюнхені В. Оренчука, а саме 24 вересня б. р. під заголовком «Що діється на Вкраїні», а 14 листопаду б. р. «Україна і Німеччина».

— Серед російських «возвращенців». — Як подають «Дни» ч. 1176 серед цього роду людей не все стоїть «благополучно». Большевицькі методи вербування «ґраждан СССР» не завжди оправдують себе. Один з «возвращенців» написав листа до редакції «Днів», в якому викрив ріжні внутрішні нелади серед завербованих. Річ в тому, що хоч по списках кількість «поворотців» дуже велика, — ледве не 5 тисяч, але це тільки на папері. Записувалися в союз «поворотців», коли була надія, що це дійсно допоможе повернутися. А коли побачили що всі ці союзи — і «возвращенців» і «русских рабочих» і «ревнітелей православія» сформовані тільки для гри «в кошкі мишкі», то на записування втратили надію. Членські внески платять неохоче навіть ті, що ще не розчарувалися, і вважають за краще чекати. А між тим у кожного, хто записався на руках є квиток. І кожний з таким квитком може йти на зібрання, крутитися коло поворотських центрів; а тому що таких власників квитків багато, а народ вони текучий, то прослідкувати за ними тяжко. Отже з'явилася думка «виключити всіх «неплательщиков» і допускати на майбутнє тільки тих, що платять. Хай замісць кількох тисяч в союзах після чистки буде кілька сотен і навіть десятків — проте легше буде за небагатьма, що лишилися, слідкувати». Отже — і в Парижі большевики своїм методам вірні: схоронюють з них принаймні два: чистка і слідкування. А в ч. 27 большевицького «поворотського» журналу «Наш Союз» видрукувано статтю під заголовком «Злостние неплательщікі», в якій автор протестує проти великої кількости записаних, які жадної користи не дають, забувають про свої обов'язки і т.д., а тому вважає, що далі так продовжуватися не може. І не повинно. На найблизчому засіданні «возвращенців» буде поставлено питання: що робити із «злостними неплательщікамі». І засідання винесе суворий вирок: виключити із складу совнароду. А до чого поведе це виключення надалі — судити поки тяжко. У всякім разі до добра це не приведе...» Коли вже дійсно «совнарод» так роспустився, що доводиться думати (навіть в пресі писати) про чистку та про слідкування, то дійсно — «не благополучно».

— Антисемитський рух на Україні. — Чутки про антисемитський рух на Україні, які подає закордонна преса, занепокоїли редакцію «Нашого Пшельонду» і її представник звернувся цими днями до совітського посольства у Варшаві за інформаціями в цій справі. «Не заперечуємо жадним чуткам про погроми і рух повстанців, відповіло посольство, бо тоді мусіли б ми перетворитись в бюро безконечного спростовання всяких фантазій еміґрантської преси. Жадних інформацій в цій справі з СССР не було».

Але як видно немає диму без вогню. Посольство далі інформує:

«Не заперечуємо, що в СССР ще існує антисемитський рух на Україні. Є то спадщина царських часів, часів Петлюри, Денікина і їх союзників. Маємо досить сили, щоб побороти цей антисемитський рух».

А після, ні з того, ні з сього, посольство додає: «погроми можуть снитись лише еміґрантам. Погроми — то мрія еміґрантів».

— «Раковіяда» в Парижі. Українці добре пам'ятають як за часів гетьмана у Київі велися безконешні українсько-московські переговори, як большевики, не маючи ніякого наміру довести їх щиро до «благополучнаво» кінця, крутили, затягали, а тим часом провадили свою московсько-комуністичну пропаґанду на Вкраїні, в дипломатичних валізах возили гроші на повстання на Україні, прокламації і т. и.

Отаке саме тепер повторюється і в Парижі з справою французсько-московських переговорів. Вони вже довго тягнуться, Кореспондент «Le Temps» з Двинську з 2 грудня тепер повідомляє, що «делеґація для франко-російських переговорів знаходиться в стані повної реорґанізації що Преображенський і Членов, а також Рейнґольд виключені з делеґації. Треба сподіватися, — пише далі кореспондент, — на нове затягнення переговорів».

Не треба бути пророком, щоб сказати, що ще певно разів десять і з однаковим результатом будуть московські большевики починати і кінчати переговори, розганяти і знов складати свою делеґацію і до результата не дійде ніколи, бо московські большевики не можуть і не хочуть довести справу до кінця і це вони добре знають. Їм важно перебування в Парижі з метою аґітації і підтримування таємно всього того, що може зруйнувати Францію. Та сама історія на Україні, чи в Лондоні, чи в Бразилії, чи в Парижі, чи на Яві, чи в Хиві чи де инде.

Око.

— В Празі видруковано «Отчет о состояніи и дѣятельности русскаго юридическаго факультета в Прагѣ за 1925-1926 учебный год». Як довідуємося з цього звіту, на російському юридичному факультеті (инших факультетів немає) в Празі було в останньому академічному році 20 професорів, 3 доценти, 9 приват-доцентів, 4 «преподавателя» та 14 професорських стипендіятів. Факультет існував у складі трьох (II, III, IV) курсів, — в цьому році вже не було прийому на перший курс, і таким чином, року 1929 факультет має ліквідуватися. 16-го травня 1925 р було на факультеті 439 студентів, 18 травня 1926 р. — 259. Надруковано факультетом за рік та знаходиться в друкарні підручників загальним розміром 3068 сторінок. Бібліотека факультету має 9.536 книг.

Надіслані до Редакції:

Книжки:

Богдан Лепкий. — «Мотря», 2 томи. Видання Укр. Накладні. Київ-Ляйпціґ. 1926 р.

Його ж. — «Не вбивай», 1 том. Того ж видавництва. 1926 р.

Й. Ф. Рутерфорд. — «Царство, якого всі бажають». Видання міжнародного т-ва дослідників Біблії. ст. 56 Бруклін. Н. Й. 1926 р.

А. Ш. — «Записки Сиониста» ст. 72. Видання Паволоцького. Париж. 1926 р.

Михайло Галущинський. — Українські народні бібліотеки і праця над поширенням книжки. Вид. «Просвіта». Львів. ст. 16. 1926 (на укр. і франц. мовах).

Л. Биковський. — Канада (замітки для переселенців) власним накладом. Подєбради. 1925. ст. 100.

Його ж. — Український Науковий Інститут Книгознавства. Вид. «Укр. Книгознавство». Подєбради. 1925. ст. 48.
Господарські нариси. — Праці семинарів економично-кооперативного факультету Укр. Госп. Академії, в ЧСР. Подєбради. 1926. ст. 50 58 61 20 22.
Мик. Грінченко. — Історія укр. музики. В-во «Спілка». Київ. 1922. ст. 278.
Бібліотечний збірник ч. І. Праці першої конференції Наукових Бібліотек УСРР. Видання Всенародньої Бібліотеки України при Укр. Академії Наук. Київ. 1926. ст. 174.
С. Пастернак. — Всенародня Бібліотека України при Всеукр. Академії Наук. Вид. Всеукр. Академії Наук. Київ. 1923. ст. 64.
М. Зеров. — Нове українське письменство. Вид. «Слово» 1924. Київ. ст. 136.
Микола Макаренко. — Орнаментація української книжки XVI-XVII ст. Ви-во «УНІК» (Укр. Наук. Інститут Книгознавства). Київ. 1926. ст. 70.
П. Клименко. — Ґрафіка шрифту в Острозькій Біблії. Того ж в-ва «УНІК». Київ. 1925. ст. 24.
Л. Биковський. — Бібліотечна справа в Чехословаччині. Того ж в-ва «УНІК». Київ. 1925. ст. 16.
Бібліолоґічні Вісти. Січень-Березень. Київ. 1924 р. ст. 180.
Бібліолоґічні Вісти. ч. 1. Київ. 1926. ст. 88. В-во. «УНІК».
Проф. І. Огієнко. — Новочасний церковно-слов'янський правопис. Варшава. 1926. ст. 28.

Журнали:

«Літ.-Науковий Вістник». Книжка XI. за Падолист. Львів. 1926.
«Вартова Башта». Вістник Присутности Христа. ч. 9. за вересень. Видання Міжнарод. Т-ва дослідників Біблії. Бруклін. Н. Й. 1926.
«Наш Приятель» ч. 9. Львів.
«Сільський Світ». ч. 8. Львів.
«Колючки». ч. 10. 1926 р. Українська Станиця. Каліш.
«Місіонар» пресв. серця Ісусового. ч. 10 і 11. Жовква.
«Віра та Наука» ч. ч. 10, 11. Коломия.
«Воскресное Чтеніе» церковно-народній журнал (по російськи) Друкарня Синодальна. Варшава. ч. ч. 45-48. 1926 р.
«Світ» ч. ч. 19-20, 21, 22. Львів. 1926 р.
«Наша Бесіда» ч. ч. 21, 22. Варшава. 1926 р.

Ґазети:

«Українське Життя», ч. 8, 9, 10, 11, 12. Подєбради. ЧСР.
«Православний Вістник». ч. (31) 10. Вінніпеґ. Ман. Канада.
«Січ». Чикаґо. С. Ш. П. А.
«Український Голос» Перемишль.
«Громада». Луцьк.
«Канадійський фармер». Вінніпеґ.
«Українська Громада». Н'ю-Йорк.
«Дніпро». Чикаго.
«Хліборобське Слово». Чернівці. Буковина.
«Український Хлібороб». Бразилія.
«Наше життя». Холм.
«Дзвін». Рівне. Волинь.
«Свобода». Н'ю-Йорк.
«Український Голос». Вінніпеґ.

«Канадійський Українець». Вінніпеґ.
«Українська Громада». Луцьк ч. 1, 2.
«Głos Prawdy». Warszawa.
«Kurjer Poranny». Warszawa.

ЗМІСТ.

Париж, неділя, 19 грудня 1926 року — ст. 1. — В. Бур. «Нова Палєстина» — ст. 3. — В. Романа. Нерви не витримують — ст. 7. — В. Слобожанський. «Український» пролетаріят показує справжнє обличчя — ст. 11. — З судової справи — ст. 15. — Од редакції — ст. 15.— Хроніка: З великої України — ст. 16. — У Франції — ст. 22. — У Польщі — ст. 23. — В Америці — ст. 24. — Виклад Бернарда Лекаша про погроми на Україні — ст. 26. — З чужої преси — ст. 27. —Надіслані до редакції книжки, ґазети та журнали — ст. 28

Каталог Книгарні Тризуб на перше грудня 1926 р.

Автор	Назва	Ціна.
Королів.	Лісове свято	2.26
	Зустріч	2.50
	Русалка жаба	2.50
	Нечиста сила (казки)	4.—
	Чмелик	40.—
	Народній герой С. Петлюра	5.25
Казки Грима	том 1	4.50
	том 2	4.50
Казки Гауфа	час. 1	3.25
	час. 2	3.25
В. Старий	Слов'янські народні казки	4.50
Винниченко.	Божки, том 8	9.—
Гарик Масарик	Добірні думки	22.—
Б. Шоу	Цезарь і Клеопатра	8.—
Ф. Ніцше	Так мовив Зоратустра	8.—
М. Коцюбинський	Дорогою ціною	4.—
	Не-коптьор	8.—
	Для загального добра	4.—
Леся Українка	Орґія	4.—
Т. Шевченко	Гайдамаки	8.—
Глібів.	Байки	3.25
Гребінка	Приказки	3.25
Ів. Франко	До світла	1.50
	Маніпулянтка	12.—
	Панські жарти	9.—
Тимченко	Калевала (переклад)	24.—
Златополець	Син україни	
Літер. Наук. Вісник	за травень по	8.—
	» червень	»
	» вересень	»
	» жовтень	»
	» листопад	»
Чепіга	Аритметичні правила для початк. шкіл	2.—
Тома Кемпійський	Наслідування Христа	8.30
	Святе письмо	30.—
	і	15.—
М. Возняк	Життє і значіннє Ів. Франка	3.—
Лозинський	Ів. Франко	4.50

Черкасенко	Рідна школа	6.—
Воронець.	Ярина (букварь)	6.—
Грушевський	Всесвітня історія, т. II	6.25
Капустянський	Похід українських армій на Київ-Одесу	34.50
М. Левицький	Україн. ґраматика	22.—
Сулятицький	Нариси з історії революції на Кубані	10.—
Воєнно-науковий журнал «Табор», ч. 2		15.—
Укр. сільсько-господарська кооперація		32.—
Василь Доманицький з нагоди 15 річниці його смерти		9.20
Сучасне становище с.-господарськ. кооперації на радянськ. Україні		12.—

Ноти:

Лисенко	Чорноморці (оперета)	10.—
Ярославенко	Журавлі	10.—
Якименко	Тридцять народніх мелодій	12.—

Портрети і листівки:

Портрети Ів. Франка	великі кольорові	15.—
	середні »	4.—
Тарас Шевченко	Кольорові малі портрети	2.—
	не кольорові	2.—
Портрети Головного Отамана С. Петлюри		1.—
Листівки ріжні не кольорові		0.65
Медалі С. Петлюри бронзові		6.—
Б. Лепкий.	«Мотря» і «Не вбивай»	90.—
Календарі:	«Просвіти»	
	«Господарь», «Дніпро»	

О. Доценко. — Літопис Української революції. т. 2. книжки 4 і 5. Ціна — 150 фр.
«Студенський Вісник», ч. II. — Ціна — 2 фр.

Незабаром прибувають такі видання:

Шевченко.	«Кобзарь»	34.—
Є. Чикаленко	Спогади.	
Д. Дорошенко.	Спогади.	
Листівки кольорові.		

Для зменшення даремного листування прохається попереду завжди запитувати, чи є потрібне видання на складі і лише тоді — присилати замовлення і гроші.

ОПОВІСТКА

Іларіон КОСЕНКО прохає осіб, які вислали на його ім'я через The Bank of United States в Н'ю-Йорку 90 доларів, сповістити, для чого саме призначаються ці гроші.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1927 році по старому що-неділі в Парижі при участи тих самих співробітників.

Приймається передплата на 19[illegible] р.

Передплата: у Франції на рік — 120 фр., на півроку — 60 фр., на три місяці — 30 фр., на один місяць 12 фр.

В ИНШИХ КРАІНАХ:

	на 3 місяці	на один місяць
Чехія	60 кор.	20 кор.
Польща	12 зл.	4 злоті
Румунія	360 леїв	120 леїв
Німеччина	12 р. м.	4 р. м.
Сполуч. Штати Пів. Америки	3 дол.	1 дол.
Канада	3 дол.	1 дол.

Журнал набувати можна в Парижі: в книгарні В. Поволоцького 13 rue Bonaparte, Paris VI.

Крім того журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуб»: 1) В сполучених Державах Півн. Америки — V. Kedrovsky, 30 E. 7-th Street, New-York City. 2) [illegible] V. Sikewitch, 512 Bannerman av. Winnipeg: Man. 3) В Румунії — [illegible] Strada Delea Veche, 7. Bucarest. 4) В Чехословаччині — Прага [illegible]decky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotochvil. Подєбрады — Dr. Modest Levicky, Bouckova, 225, Podebrady. 5) В Польщі — W. Prychodko, ul. Długa, 29, Hotel Polski, 9. Warszawa.

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.
Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.

Редагує—Комітет. Адміністратор: *Іл. КОСЕНКО.*

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Soc. Anon. Imprimerie de Navarre, 5, rue des Gobelins, Paris.